

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва

Кафедра режисури

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ ПЕРФОРМАТИВНИХ МИСТЕЦТВ»

Галузь знань - 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність - 026 «Сценічне мистецтво»

Освітньо-професійна програма

«Режисура шоу та арт-проектів»

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Харків, 2024

Силабус склала:

кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри режисури -
Ольга ЛАЧКО

Мова навчання – українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри режисури

Протокол № 2 від 28 серпня 2024 р.

В.о. завідувача кафедри режисури Ольга ЛАЧКО

Зміни до силабусу затверджено на засіданні кафедри режисури

Протокол № 6 від 13 листопада 2024 р.

Завідувачка кафедри режисури Ольга ЛАЧКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва ХДАК

Протокол № 1 від «29» серпня 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

Зміни до силабусу затверджено на засіданні ради факультету сценічного мистецтва ХДАК

Протокол № 4 від 28 листопада 2024 року

Голова ради факультету СМ Роман НАБОКОВ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва дисципліни	Історія перформативних мистецтв
2.	Викладач	 <p>Лачко Ольга Юріївна https://ic.ac.kharkov.ua/navchannya/sm/r/lachko.html</p>
3.	Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	<p>Лачко О.Ю. olha_lachko@xdak.ukr.education ef-festival@ukr.net 0979521471</p>
4.	Інформація про консультації / дні занять	код курсу в Classroom: середа – 11.40, а також у зручний для здобувачів час за узгодженням з викладачем.
5.	Логіка вивчення курсу	<p>Пререквізити: Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: «Історія української культури», «Філософія», «Історія костюма», «Історія театру», «Основи режисури та майстерність актора», «Режисура шоу та артпроектів»</p> <p>Постреквізити: Знання з теоретичних основ історії перформативних мистецтв полегшують засвоєння дисциплін: “Режисура шоу та артпроектів”, “Креативне мислення в режисерській артпрактиці”, “Режисура перформансу”, «Виконання творчого проекту», крім того, знання можуть бути використані при створенні бакалаврського творчого проекту.</p>

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальний курс «Історія перформативних мистецтв» є курсом, що забезпечує теоретичну підготовку здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітня програма «Режисура шоу та артпроектів». Курс присвячений питанням, пов'язаними з історичними аспектами, становленням та етапами розвитку сучасного мистецтва, знайомить з ключовими явищами історії перформансу, основними поняттями теорії перформативності у сценічному мистецтві, хореографії, музиці, кіно та образотворчому мистецтві. Основна спрямованість дисципліни визначається необхідністю теоретичного осмислення витоків сучасного мистецтва та його концептуалізації в мистецтвознавчому дискурсі. Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: «Історія української культури», «Філософія», «Історія костюма», «Історія театру», «Основи режисури та майстерність актора», «Режисура шоу та артпроектів» тощо. Навчальна дисципліна покликана сприяти прагненню до професійної самореалізації, а також умінню застосовувати теоретичні знання на практиці у складі або на чолі творчого колективу.

3. МЕТА КУРСУ

Мета курсу полягає в ознайомленні із генезою перформативних мистецтв, вивченні сучасного концептуально-понятійного апарату, необхідного для аналізу явищ художньої культури ХХ – початку ХХІ ст., аналізі актуальних мистецьких практик у контексті розвитку інтелектуальної думки та історично обумовлених особливостей функціонування культурних інституцій. Дисципліна покликана сформуванню у здобувачів освіти вміння професійно аналізувати твори сучасного мистецтва з використанням культурологічних, історичних, мистецтвознавчих методів та прийомів філософії постмодернізму.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчовиробничій сценічній діяльності.

СК12. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.

СК 14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

СК 15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН08. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації), самостійно обирати критерії для його оцінки.

ПРН09. Співвідносити мистецькі ідеї і твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння. Володіти теоретичними знаннями і професійними практиками в режисурі, вміти надавати оцінку стратегічному розвитку творчого та навчального процесів.

ПРН11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПРН13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, літератури, образотворчого мистецтва, музики, кіно; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.

ПРН14. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного художнього життя.

ПРН15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури і мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Обов'язкова	
Формат курсу	денна /заочна форма навчання, 6 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів – 3	
	денна	заочна
	загальна кількість годин	
	90	
	аудиторних	
	30	10
	лекційні	
	22	8
	семінарські	
	8	2
самостійна робота		
60	80	
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Переносна мультимедійна система: Проектор ViewSonic VS13870 2015 р. Колонки Sven BF21R 2015 р. Переносний екран. Ноутбук Lenovo ThinkPad T480S (введення у експлуатацію – 2022 р.). Програмне забезпечення: Firefox 130.0.1, Chrome 129.0.6668.70/71, Libre Office 24.8.2, Open Office 4.1.15, PDF XChange Viewer 10, 7-zip 23-01, Zoom 6.2.0 (не потребує ліцензування). Проектор мультимедійний Ben QMX808 ST, інтерактивна дошка Tesco WC (введення у експлуатацію – 2020 р.). Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education у разі навчального процесу онлайн.	
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекції / семінарські заняття Методи навчання: практичний метод; проблемний (проблемно-пошуковий) метод; вербальний метод; наочний метод; інтерактивні методи («мозковий штурм», діалог Сократа).	
Поточний контроль	Тематична доповідь, підготовлена здобувачем освіти до семінарського заняття; робота в академічній групі на семінарському занятті /колоквиумі; робота в рамках тематично-проблемної дискусії; завдання експрес-контролю (тест), створення презентацій за визначеними темами.	
Підсумковий контроль	Екзамен - 6 семестр	
Політика курсу*	Умовами опанування навчальної дисципліни «Історія перформативних мистецтв» є: <ul style="list-style-type: none"> ● систематичне виконання усіх поставлених завдань; ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); 	

	<ul style="list-style-type: none"> • дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); • запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf) • невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf) • визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf
--	---

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна					
	усь ого	у тому числі					усьог о	У тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7						
Розділ 1. Перформативне мистецтво: генеза та специфіка осмислення.												
Тема 1. Основні риси постмодернізму у системі мистецтв: стильові особливості, основні напрямки та представники.	6	2				4	6,5	0,5				6
Тема 2. Перформативний поворот та його інституціоналізація у сучасному мистецтві: художні практики та теоретичні підходи.	5	1				4	6,5	0,5				6

Тема 3. Акціонізм: «мистецтво дії» та його прояви у світових мистецьких практиках.	5	1			4	6,5	0,5				6
Тема 4. Естетика концептуального мистецтва: «дематеріалізація мистецтва».	7	2		1	4	6,5	0,5				6
Разом за розділом	23	6		1	16	26	2				24
Розділ 2. Перформативність: аспекти художнього втілення у різних мистецьких вимірах.											
Тема 5. Становлення і розвитку інвайронментального мистецтва: site-specific theatre, promenade theatre.	7	2		1	4	7,5	1		0,5		6
Тема 6. Основні тенденції створення хепенінгу в образотворчому, музичному та театральному мистецтві.	7	2			5	7	1				6
Тема 7. Перформанс. Визначення ключових характеристик	8	2			5	7	1				6
Тема 8. Медіа-арт: синтез мистецтва і технологій. Цифровий перформанс, інтерактивні інсталяції, net-art.	8	2		1	5	7	0,5		0,5		6
Тема 9. Постдраматичний театр в сучасному культурному просторі: теорія Х.Т. Лемана.	8	2		1	5	6,5	0,5				6
Разом за розділом	23	10		4	-	15	35	4		1	30

Розділ 3. Сучасні тенденції розвитку перформативного мистецтва в контексті української культури.											
Тема 10. Культурний та соціальний контекст українського перформативного мистецтва.	7	2				5	6,5	0,5			6
Тема 11. Перформативні тенденції українського музичного мистецтва: лабораторія сучасної опери «Opera Aperta».	7	2				5	6,5	0,5			6
Тема 12. Перформативний компонент у сучасному українському хореографічному мистецтві: концепції контактної імпровізації, пластичного перформансу, танцювальної техніки gaga.	9	2		2		5	7	0,5		0,5	6
Тема 13. Фестивалі перформативного мистецтва: кроскультурний діалог.	7			2		5	9	0,5		0,5	8
Разом за розділом	30	6		4		20	29	2		1	26
Усього годин	90	22		8		60	90	8		2	80

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

- створення презентації на задану тему - 6-8;
- усне/письмове опитування - 2-3;
- підготовка та виступ з рефератом - 2-3;
- самостійна робота – до 30

Екзамен - 40 балів.

Всього - 100 балів

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Поточна успішність														
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T 10	T11	T1 2	T 13	Екзамен	Сума
2	3	3	6	6	3	2	6	6	4	3	8	8	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. ПЛАН ПРАКТИЧНИХ / ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

за даним курсом не передбачено

9. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА	Хід виконання роботи	Рекомендована література (повний бібліографічний опис або за нумерацією відповідно до розділу 12)	Кількість балів, які може отримати здобувач
Тема 4. Естетика концептуального мистецтва: «дематеріалізація мистецтва».	1. Розвиток художніх течій після другої світової війни та їх вплив на появу концептуального мистецтва. Специфічні риси нових течій: арте-повера, мінімалізм, неоавангард, концептуалізм.	1, 10, 11	4

	<p>2. Визначення особливостей концептуального мистецтва.</p> <p>3. Приклади та представники концептуального мистецтва 60-70 рр.</p>		
<p>Тема 5. Становлення і розвитку інвайронментального мистецтва: site-specific theatre, promenade theatre</p>	<p>1. Робота з простором – інсталяція, інвайромент.</p> <p>2. Мистецтво і природний простір: ленд-арт.</p> <p>3. Нетрадиційні локації як можливість створення експериментальних артпроектів</p> <p>4. Відмінності і тотожності «site-specific theatre» і «promenade theatre».</p>	11, 12	4
<p>Тема 8. Медіа-арт: синтез мистецтва і технологій. Цифровий перформанс, інтерактивні інсталяції, net-art.</p>	<p>1. Теоретичні засади медіа-арту Маршалла Маклуена</p> <p>2. Витоки медіа-арту у творах Сеймура Локса (експерименти з кодоскопами та графопроекторами); Кена Андерсона (автор проєкцій на тривимірні об'єкти), Джуна Пайка (засновник відеоарту) тощо.</p>	2, 3, 10	4
<p>Тема 9. Постдраматичний театр в сучасному культурному просторі: теорія Х.-Т. Лемана.</p>	<p>1. Основні принципи створення постдраматичної вистави на основі теорії Х.-Т. Лемана</p> <p>2. Ключові відмінності класичного й постдраматичного театрив.</p> <p>3. Творчість сучасних українських театральних колективів, що спеціалізуються на постдраматичному театрі.</p>	4, 8, 14	4
<p>Тема 12. Перформативний компонент у сучасному українському хореографічному мистецтві: концепції контактної імпрровізації, пластичного перформансу, танцювальної техніки gaga.</p>	<p>1. Перформативна практика в хореографічному мистецтві: творчість Піни Бауш та Мерса Каннінгема</p> <p>2. Імпрровізація та інтерактивність як основні ознаки хореографічного перформансу</p> <p>3. Синтез народного танцю і перформансу у творчості відомих українських хореографів.</p> <p>4. Dancerplatforma.ua – творча платформа для розвитку інноваційних форм танцю. Створення перформативних проєктів, які поєднують народні традиції з сучасними технологіями та імпрровізацією.</p>	9, 11	6
<p>Тема 13. Фестивалі перформативного мистецтва: кроскультурний діалог.</p>	<p>1. Система міжнародних воркшопів перформативного мистецтва із залученням професійних менторів.</p> <p>2. «Perform Europe» - гранти у сфері перформативного мистецтва. Методика створення грантової заявки</p>	5, 6	6

	3. Авіньйонський фестиваль — один із найбільших фестивалів сценічного мистецтва. 4. Українські фестивалі перформативного мистецтва		
Разом			28

10. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість балів, які може отримати здобувач
1.	Характерні риси постмодернізму у системі мистецтв, визначення основних напрямків та представників. Порівняльна таблиця характеристик модернізму та постмодернізму.	2
2.	Поняття «перформативного повороту», перехід від «мистецтва творення» до «мистецтва відтворення». Визначення основних віх утворення поняття перформативності у світовій культурі	2
3.	Особливості становлення та розвитку акціонізму. Творчість ключових представників акціонізму в контексті формування основних його типологічних форм (хепенінг, перформанс, бодіарт, лендарт, інсталяція). Процесуальне мистецтво і театр.	2
4.	Концептуалізм в системі світового мистецтва: представники концептуального мистецтва США, Нідерландів, Італії, Великобританії, України. Поняття «дематеріалізація мистецтва».	2
5.	Інвайронментальне мистецтво. Як середовище диктує тему видовища: site-specific theatre, promenade theatre	2
6.	Поняття хепенінгу в образотворчому, музичному та театральному мистецтві. «18 хепенінгів у шести частинах» Алана Капроу.	2
7.	Визначення ключових характеристик перформансу: час, простір, тіло, присутність митця, відносини між творцем і публікою.	2
8.	Медіа-арт: синтез мистецтва і технологій. Цифровий перформанс, інтерактивні інсталяції, net-art.	2
9.	Постдраматичний театр у сучасному культурному просторі: основи теорії Х.Т. Лемана.	2
10.	Культурний та соціальний контекст українського перформативного мистецтва: «Дні мистецтва перформанс» та «Школа перформансу»	3
11.	Перформативні тенденції українського музичного мистецтва: лабораторія сучасної опери «Opera Aperta». Творчість сучасних українських композиторів.	3
12.	Перформативно-хореографічні тенденції в середовищі українських хореографічних колективів. Танцювальні лабораторії контактної імпровізації, пластичного перформансу тощо	3
13.	Фестивалі перформативного мистецтва: кроскультурний діалог.	3
Разом		30

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО ТЕСТУВАННЯ

1. Основні риси постмодернізму у системі мистецтв.
2. Ключові поняття, терміни та види перформативного мистецтва.
3. Генеза перформансу: основні етапи становлення. Експерименти з формами та методами самовираження.
4. Інвайронмент – особливості створення вистави у специфічному середовищі. «Театр художника», творчість Тадеуша Кантора.
5. Реформаторська діяльність основоположників перформативного мистецтва: М. Абрамович, Дж. Кейдж, А. Капроу.
6. Хепенінг у практиці театрального постмодернізму.
7. Історія становлення медіамистецтва: цифровий перформанс, інтерактивні інсталяції, net-art.
8. Перформативність в хореографічному мистецтві: відомі представники та артпроекти.
9. Постдраматичний театр в системі сучасної театральної культури.
10. Цифровий перформанс: основні характеристики, представники, твори.
11. Фестивалі сучасного перформативного мистецтва. «Дні мистецтва перформанс» та «Школа перформансу».
12. Статус тіла в сучасних перформативних практиках.
13. Специфічні особливості постмодерністських театральних практик у мистецькому середовищі України на прикладах театрів-лабораторій.
14. Сучасні театральні експерименти на прикладі українських незалежних театрів «Прекрасні квіти», «Мізантроп», «Дикий театр», «Дах».
15. Концептуалізм в системі світового мистецтва: «дематеріалізація мистецтва»
16. Сутність документального театру. Плейбек-театри.
17. Мистецтво акціонізму.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Обов'язкова

1. Вишеславський Г. Перформанс в культурі та мистецтві 1950–2010-х років. Плинність форм і змістів // Сучасне мистецтво. 2019. № 15. С. 77–102. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.15.2019.185922>
2. Корнієнко Н. Запрошення до хаосу. Театр (художня культура) і синергетика. Спроба нелінійності: монографія / НЦТМ ім. Леся Курбаса. Київ, 2008. 246 с.
3. Клековкін О. Ю. THEATRICA: АНТИТЕАТР / Ідеї. Винаходи. Форми: Хронолексикон / ПСМ НАМ України. – К.: Арт Економі, 2012.
4. Лачко О. Ю. Перформанс: історико-генетичний аспект // Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. Харків, 2014. № 3. С. 36–39.
5. Левченко О. Перформативність vs театральність в аспекті перформативного повороту // Науковий вісник «Курбасівські читання». 2018. № 13. С. 13–25.
6. Лучич К. Артикуляції тіла та тілесності у фільмі. URL: <https://hrcak.srce.hr/158786>

7. Малютіна Н. Перформативні практики: досвід осмислення : монографія / Наталя Малютіна, Ірина Нечиталюк ; за наук. ред. Т. М. Шевченко. — Одеса : Астропринт, 2021. 184 с.
8. Романюк В. С. Перформанс у просторі культури: архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : автореф. дис. ... канд. культурології : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Харків, 2008. 18 с.
9. Сучасне мистецтво України доби Незалежності. 100 імен. О. Соловійов про В. Сидоренка. URL: <http://www.100artists.com.ua/arts/1054/1061/864/868/2709.html>
10. Чудовська-Кандиба І.А. Перформанс візуальних комунікативних практик у сучасному соціокультурному просторі // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства : зб. наук. пр. Харків, 2009. Вип. 15. С. 280–282.
11. Карпrow А. How to make a Happening. URL: <http://www.scribd.com/doc/37550448/Allan-Kaprow-How-to-Make-a-Happening>
12. Lehman Н.-Th. Postdramatic Theatre. London ; New York : Routledge ; Frankfurt am Main, 2006. 460 p.
13. Performatyka. Terytoria / red. Bal E., Kosiński D. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017. 328 s.
14. Fischer-Lichte E. Estetyka performatywności / przeł. M. Borowski, M. Sugiera. Kraków, 2008. S. 353.
15. Fischer-Lichte E. The Transformative Power of Performance: A New Aesthetics, Routledge, 2008. Режим доступу: <https://dr2014theatretheory.files.wordpress.com/2015/09/fischer-lichte-c1-c2.pdf>

Допоміжна

1. Станіславська К. Сучасні перформативні практики: обра- зотворчість чи театралізація? (На прикладі творчості Марини Абрамович) // Науковий вісник Київського національного уні- верситету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2015. Вип. 16. С. 154–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkkarogo_2015_16_20
2. Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики. Збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 листопада 2021 року). Черкаси: [ФОП Гордієнко], 2021. – 120 с.
3. Романюк В. С. Перформанс у просторі культури: архаїчні прототипи та сучасні репрезентації : автореф. дис. ... канд. культурології : спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». Харків, 2008. 18 с.
4. Шумська Я. Міжнародні фестивалі перформансу: виникнення, співпраця та мистецький взаємообмін // Вісник ХДАДМ. 2015. № 8. С. 116–119.
5. Яус Г. Р. Досвід естетичного сприйняття і літературна гер-меневтика / з нім. пер.: Роксоляна Свято, Петро Таращук. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2011. 622 с.
6. Working In The Theatre: Immersive Theatre URL: https://www.youtube.com/watch?v=_C5i6vy3Lyu

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Журнал «Український театр». Режим доступу: https://www.facebook.com/ukrainiantheatermag/?locale=uk_UA

3. Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України. Режим доступу: <https://mari.kyiv.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Національний Центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса. Режим доступу: <https://www.kurbas.org.ua/>
6. Онлайн театр. <https://www.dramox.com.ua/>
7. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека імені К. С. Станіславського <http://mtlib.org.ua/>
8. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>
9. Teatre. Театральний портал — Режим доступу: <http://teatre.com.ua>
10. Tate Glossary of Modern Art. <http://www.tate.org.uk/collections/glossary>
11. The Oxford Dictionary of Art. URL: <http://www.enotes.com/oxford-art-encyclopedia>
12. PinchukArtCentre <https://new.pinchukartcentre.org/>